

Szerkesztőségi iroda:

Nagybeeskerek.

Zapolya-utca 1-ső szám.

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybeeskerek, Zapolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRAJNER LAJOS.

Előfizetési árak:

Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 5 .
Egy hóra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
rodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybeeskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 241. szám.

Szerda, okt. 21.

A jegyzők mozgalmá.

— okt. 21.

Nagyarányu, jelentős mozgalmat indít most a községi és körjegyzők országos egyesülete. A közigazgatás, valamint saját helyzetük javítása érdekében indítják meg az akciót, mely kiinduló pontját az egyesület ez évi közgyűlésének súlyos érdekű határozataiból vezeti majd le. Az országos jegyzői egyesület elnöke egy emlékirat tervezetét fogja a közgyűlés elé terjeszteni, mely körülményesen mutat rá a községi jegyzők közjogi helyzetének, a fegyelmi eljárásának és a nyugdíjügynek hézagaira és ezek rendezését, továbbá a jegyzőképzet reformját és a községi ügyviteli szabályzat kibocsátását kéri a belügyminisztertől. A tervbe vett akció nagy eredményekkel segíti majd elő a közigazgatás egységesítését s ennek keretén belül reávehető az illetékes tényezőket a községi közigazgatás visszasságának orvoslására.

A mai közigazgatás több tekintetben a kor szellemének megfelelő reformra szorul. Különösen a községi közigazgatás terén észlelhetni kézzelfoghatólag a jelenlegi helyzet tarthatatlanságát. Az az állapot például, hogy a községi törvényes feje ma is az a paraszthír, aki sok esetben irni, olvasni sem tud, — érthetővé teszi annak szükségességét, hogy a községi törvény gyökeres átdolgozás alá vették.

Történt ugyan az utóbbi időben némi gondoskodás, hogy a jegyző kvalifikációjának emelése által a községnek legyen egy oly tisztviselője, aki azt a haladás és fejlődés iránt törekvéseiben támogassa; de ennek így irányu működését nagyban megbénítja egyfelől a tömérdek sok munka, amit az egyes hatóságok reá rónak — a

legtöbb esetben segédmunkaerő megadása nélkül, — másfelől pedig a hatáskör hiánya.

Szinte neveltséges, hogy a képviselő-testületi gyűlésen — ahol a község autonóm jogköre jut érvényre, — a községi bíróság személyében — gyakran oly ember elnököl és enunciat határozatokat, akinek értelmi képessége egyáltalában nem alkalmas ennek — a közérdek szempontjából is — fontos ténykedésnek kellő súlyt kölcsönözni.

A jegyző, aki a törvény betűszerinti értelmezésével csak másodsorban jön számításba, évek során át tanusított lelkiismeretes, fáradságos munka után igaz, szerez magának olyan tekintélyt, hogy szava döntő, véleménye pedig mérvadó legyen; de ez nem azonos a hivatali állással járó és egy bizonyos tiszteletet parancsoló hivatalos tekintéllyel, hanem éppen csak olyan ideig-óráig tartó egyéni befolyás jellegével bír, melyet az illető épp olyan könnyen elveszíthet, mint a milyen nehezen megszerzett. Fölötte visszás és a közrend fenntartására nézve bénítólag hat az az állapot is, hogy az előjáróság-nak nincs meg a karhatalom közvetlen igénybevételére a joga.

Lehet az a községi bíróság vagy jegyző akármilyen erélyes, ha egy-egy renitens ember kijelenti, hogy nem engedelmessékedik, a hivatalos tekintély csuffá van téve. A főszolgabírónak semmiféle szigorú ítélete ki nem közzöri aztán az előjáróság tekintélyén ejtett csorbát.

A községi közigazgatás bajain a jogkör decentralizálása által lehet csak határozottan segíteni. A községi (kör-) jegyzői állás eléggé alkalmas arra, hogy elsőfokú hatósági jogkörrel ruháztassék fel. Első

sorban természetesen ki kellene ragadni a jegyzőt a mai bizonytalan közjogi helyzetéből és őt az előjáróság fejévé kellene megtenni. A szolgálati pragmatika megalkotása lesz egy megfelelő, a mai nehéz megélhetési viszonyokhoz mért fizetés-rendezés által őt úgy hivatalos működésében, mint anyagi tekintetben függetlenné tenni.

Igy a községek föllendülése rövid idő alatt oly haladást mutatna fel, mely a kor kívánalmainak megfelelne. A jegyző-egylet mozgalmát tehát csak rokonszenvvel lehet fogadni, mint olyan akciót, mely a közérdek javára szolgál.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeli 6 órától kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 7 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délelőtt 12 óráig. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtára nyitva van mindennap d. u. 5 órától este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától este 10-ig.

Október 29. Tanácsgyűlés.

Október 31. Városi képviselőválasztások.

November 9. Közig. bizottság ülése.

— Uj gazdasági tudósító. A m. kir. földmívelési miniszter Torontálvármegye antalfalvai járására F. I. Nándor barátai lakost a gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

— A földrajzi társaság Nagybeeskereken. A jövő évben nagy kulturális eseménye lesz Nagybeeskereknek. Az országnak egyik legelső tudományos társasága a magyar földrajzi társaság ugyanis jövő évi vándorgyűlését Nagybeeskerekben fogja tartani. A társaságnak ez az elhatározása a torontálvármegyei magyar közművelődési egyesület érdeme. A kul-

A „TORONTÁL“ tárcája.

A lila papucs.

A d'Anet-kastély egyik termében Poitiers Dianna képét másolta Grenze. Ott kereste fel naponta Flórián barátja s reggelt egy egy fejezetet a gyönyörű bűnös asszony életéből.

— Milyen boldog vagy te! — szolt egyszer Grenze költő-barátjához, — te járkálva fested a képeket!

Egy este a két jóbarát együtt sétált ki a Dianna-forráshoz.

— Pihenünk meg kissé, — mondá Grenze — ez az arnyas berek egy régmúlt kedves emléket idéz föl lelkemben, Neked elmondhatom, te költő vagy, hiszel az égi szerelemben.

Huszéves voltam, ifjuságom virágában. Egészség virult orcáimon, a gondtalanság le-ragyogott homlokomról. A művészet s a szerelem éltették ifju szívemet. Festettem hévvel, buzgalommal szentképeket s kevésbé szenteket egyaránt, de szeretni csak az öreg mesterem ifju nejét szerettem, sokáig, titokban.

Vauluseból, a szépség és szerelem otthonából hozta őt magával Gromdon. Mikor Eleonora először lépett be a műterembe, az ecset kihullott a kezéből: amikor másodszer éreztem közlemben, a szívem majd szétvetette börtöne falát s azontul sokáig nem tudott szegény megnyugodni. Addig csak ügyetlen piktor voltam: Szerelmem ihletett meg. Ha megláttam, mint egy varázsütésre meglevenedtek a színek és vonalak a vászonon is lágy összhangba olvadtak érzelmeimmel. Hetek multak s még a pillantásom sem váltotta meg Eleonorának szerelmemet. Talán sohasem tudja meg, ha egy kis lila papucs nem kerül kezeim közé.

Egy reggel éppen Hautbois marquisné részére festettem egy kicsi tájképet, amikor a műterembe lépett. Egyszerű, fehér pongyola födte gyöngéd, törekeny alakját, hullámos ébenfa-haja nem tűrte a füstét, a kiszabadult fürtök, mint a

kigyó, úgy siklottak végig halántékán. Pici lila papucsba bujtatott lába lustán csoszogott felem.

En meg lélegzetemet visszafojtva, csak a szemem szögletéből, de egész lelkemmel bámultam e bájos jelenséget. Megállt a hátam mögött s a vallamon köröszűl vizsgálta a készülő képet.

— Csinos kis tájkép — mondta, talán csak hogy mondjon valamit. De engem ezzel is lazba ejtett, mert amint ott állt mögöttem, gödrös álla a vállamat érintette s a lehellete perzselte arcomat. A fülem zugott, a szívem zakatolt. Elszédültem volna, ha a mester léptei nem rebentik el mellőlem Eleonorát.

Mint a madárka, úgy szállt tova, de a papucsát, amelybe parányi lába háromszor is belefért volna, utközben elhagyta. Ugy vettem magam rá, mint fősvény a talált kincsre és esőköltam olyan hévvel, olyan szenvedéllyel, olyan vakon, hogy nem vettem észre a kis Janettét, Eleonora leányát, aki a küszöbön tágranyított szemmel bámulta e jelenetet. Hirtelen sarkon fordult és teljes erejéből futott szüleihez, hogy elmondja nekik a látottakat.

— Hóbortos gyermek az a Grenze — mondta Eleonora, de azért sápadtan sütötte le szemét.

— Már nincsenek gyermekek — viszonzá Gromdon és mosolylyal takarta el féltékenységét.

Komolyan, szótlánul fogyasztottuk el reggelinket. Délután hozzám jött a kis Janette, az anyja küldte, hogy kérje el tőlem a papucsot.

— Nincs nálam — mondtam vakmerően. — Nem is láttam, nem is tudok semmiféle papucsról.

A kis leány ujra sarkon fordult s elszaladt. Másnap, amikor Hautbois marquisné kép-tárába vittem a festményemet, házkutatástól tartva, magamhoz vettem a papucsot is. A parkba szabad volt bejárnom, hogy facsopotot vagy virágot festhessek, vagy a gránátalmafák alatt kényem-kedvemre ábrándozhassak. Volt a park félreeső részében egy ilyen arnyas berek, mint ez, ahol most ülünk, ott az avar alá rejtém el kincsemet.

A marquis Spaaban időzött. Ábrándozásomban nem zavart, csak az öreg kertész, aki mindenáron meg akart győzni arról, hogy az ő viruló rózsái szebbek az én festett rózsáimnál. Boldog idő, ifjukor! Amikor egyedüli vágyam egy kis csend, egy kis homály volt, hogy a lila papucsot zavartalanul szoríthassam szívemre! Az elveszett papucs azonban mégis nyugtalanította Eleonorát. Egyszer a műteremben, mialatt férje egyik látogatóját kísérte ki, komoly, majdnem szigorú hangon vallatára fogott:

— Ugyan Grenze, adja már elő a papucsomat. Hol rejtegeti?

— A marquis kertjében, — feleltem reszekető hangon, — jöjjön, keressük meg.

— Grenze, maga örült.

De erre bejött már a mester s ő halkán, dudolgatva hagyta el a műtermet.

Néhány nap múlva Gromdon Puybe utazott, hogy az ottani templom oltárképét kijavítsa. Tünődött, otthon hagyjon-e, magával vigyen-e, de takaréksága, úgy látszik, nagyobb volt féltékenységénél és egyedül keit utra. Azt mondta, nem érem meg az utiköltséget, dolgozzam otthon. En meg boldogan jártam ki ovább is esténkint a paradicsomba. Évá ugyan nem volt ott, de ott volt a papucs. És mert Éva anyánktól örökölték lányai a kíváncsiságot, a papucs is a tiltott fához vonzotta Eleonorát.

Egy este, ilyen nyugalmas alkonyat volt akkor is, a felhőket halványrózsaszínűvé festette a lenyugvó nap. A madarak már pihenni tértek, csak egy-két megrészegedett, eltévedt méh zümmögött a berekben.

En is csendesen huzódtam meg egy bokor tövében s boldogan szorongattam, simogattam a kis lila papucsot.

Hirtelen üde, csengő gyermekhang ütötte meg fületem — így csak a kis Janette csacsog. Amint a bokor levelein át kikandikáltam, csakugyan a gránátalmafa sorban Gromdonné asszonyt s leányát pillantottam meg. A kis leány ugrálva, mint a fűz, az anya komoly gond-

tudományos tudvalevőleg, hogy Nagybecskerek város kulturáját minden irányban élénkítse, mozgalmat indított arra, hogy országos irodalmi és tudós társaságaink ellátogassanak Nagybecskerekre is. Ezért legutóbbi ülésén elhatározta, hogy meghívja a magyar földrajzi társaságot, hogy legközelebbi vándorgyűlését Nagybecskereken tartsa. Bár több város versengett, hogy a földrajzi társaság jövő évi közgyűlését náluk tartsa, ezúttal a torontali kultúregyesület közbenjárása járt sikerrel. A magyar földrajzi társaság, mint ismeretes, most tartotta az évi vándorgyűlését nagy ünnepségek közt Szegeden, ahol megjelentek az ország legkiválóbb tudósai. A gyűlésen a főtárgyi jelentés felolvasása után Lóczy Lajos elnök bejelentette, hogy a torontai magyar köznevelődési egyesület meghívta a Földrajzi Társaság tagjait, hogy az 1909. évi vándorgyűlésüket Nagybecskereken tartsák meg. A meghívást a társaság örömmel fogadta s a vándorgyűlés egyhangúlag elhatározta, hogy jövő évi vándorgyűlését Nagybecskereken tartja.

— **Halálozás.** Melenczéről vesszük a hírt, hogy Mijin Vása ottani gyógyszerész e hó 20-án 46 éves korában meghalt. Halálát családján és rokonain kívül számos jóbarát is ismerős gyászolja.

— **Iparkamarai tagok választása.** Mint már közöltük, a temesvári kereskedelmi és ipar-kamaránál a kültagok mandátuma lejárt és ebből kifolyólag e hó 26-án délután 2 órakor a régi esküdtbíróház termében lesz a választás, mely alkalommal négy iparost választanak. Erre vonatkozólag az ipartestület e hó 25-én délután 3 órakor a Korona-szálloda nagytermében, (az iparoskör helyiségében) értekezletet fog tartani, miért is az ipartestület felhívja az összes helybeli iparosokat, hogy ezen értekezleten minél nagyobb számban jelenjenek meg, hogy a választás megjelöléséhez szükséges intézkedés előzetesen megbeszélhető legyen.

— **A kereskedelmi és iparkamarából.** Mint Temesvárról jelentik, a kereskedelmi és iparkamara tegnap tartotta ott rendes havi ülését. A West Ede lovag, udvari tanácsos elnöklésével. Az ülésen Torontából jelen voltak: Weisz Izidor, Kühn János (Nagybecskerek), Bogdán Márk, Fodor Sándor (Nagyikinda), Stefanovics Döme (Pancsova) és Becker Lajos (Nagyszentmiklós). Az ülésen az elnök jelentette, hogy felterjesztette a kamara a vasárnapi munkaszünet tár-

gyában tett munkálatait is. A kamara az általános munkaszünet mellett foglalt állást, de a temesvári detailkereskedők ellenkező álláspontu, szintén figyelemre méltó beadványát is a miniszter elé terjesztette. A törvényhatóságoknál fennálló ipartanácsokba megválasztottak Torontál-vármegye részére: Weisz Izidor és Fodor Sándor rendes, Mausz János és Becker Lajos póttagokul. Pancsova város részére: Graff P. János és Bachmann Antal rendes, Nádor Gyula és Szubotics Elek póttagokul. Párdány és Melencze községeknek eddigi országos vásárjainak két-három napra kiterjesztése, illetve egy harmadik országos vásár engedélyezése iránti kérvényét a kamara nem pártolja. Még néhány kisebb jelentőségű ügy elintézése után az ülés véget ért.

— **A hatósági mézszárszék.** Dr. Perisies Zoltán polgármester a mai nap folyamán Verseczre utazott, hogy az ott felállított hatósági mézszárszék tanulmányozza. A polgármester úgy a kezelést, mint a berendezést alapos tanulmány tárgyává fogja tenni s tapasztalatairól annak idején be fog számolni a városi közgyűlésnek. A polgármester valószínűleg holnap, vagy holnapután jön vissza Nagybecskerekre.

— **Három asszony — egy férfi.** Furesa asszonyháborúnak volt a színhelye tegnap a Mátyás király-utca, amelyben három menyecske vett részt, névszerint: Hegedűs Vilma, Szűcs Piroška és Madarász Róza. A három menyecske ugyanis elcsapta magától az urát s mindhárom beállottak cselédnek. Egy darabig barátságos viselkedtek egymás iránt, ez a barátság azonban nem tartott sokáig s ennek oka — ugyan mi lehetett volna más, mint egy férfi. A három temperamentumos menyecske ugyanis közös barátot tartott, aki azonban csakhamar hűtlen lett a két másik asszonyhoz és Madarász Rózának elsőbbséget adott, ami azután szörnyen bántotta a mellőzött két asszonyt. Eleinte csak holmi szóbeli csatát folytattak a szerencsés vetélytársnővel, tegnap azonban megvolt a döntő ütközet — bicskával, nyújtófával. A két menyecske úgy állott boszút a mellőzöttségért, hogy ráleste Madarász Rózára s azt bicskanyéllel, nyújtófával agyba-főbe verték, úgy hogy a járó-kelőknek kellett a három asszonyt szétválasztani. Ennek a háboruságnak ma tolytatása volt a rendőrségben, amely a két harcias menyecske ellen megtette a bünvádi feljelentést.

— **Gyilkosság a vonaton.** A karlovi vonaton Törökkanizsa közelében hétfőn gyilkos támadás történt. Két zombori löcsiszár késsel veszedelmesen összeszurkálta Kovács Katona Sándor fogtói lakost, aztán meghúzták a vészféket s mikor a vonat meglassította járását, leugrottak a kocsiból és megszöktek. Kovácsot haldokolva szállították a kórházba.

latokba mélyedve, mintegy magabaszálva közeledett felém. Milyen szende, szűzies volt a lenyuzó nap enyhe fényében! Mennyi báj volt a járásában, milyen angyali szelidség álmódzó arcában! Látszott rajta, hogy önkéntelenül tart felém, telán azt sem tudta, hogy a földön járkal.

Az öreg kertész, aki elhaladt mellette, azt gondolta, hogy engem keres, mert a berek felé intett kezével, de Eleonora rá sem figyelve, folytatta útját. Az öreg atyai gyöngédséggel kézenfogta a kis Janettet, hogy gránátalma-virágot, rózsát tépjen neki s a gyermek boldogan csacsogva maradt el anyjától.

Én mint a kigyó húzódtam meg a bokorban. Eleonora minden lépésére hevesebben dobogott a szívem, s minél jobban közeledett, annál szenvedélyesebben öleltem s csókoltam a talizmánomat. Lehet, hogy egy parányi kérdés is vegyült a heves érzelmenyilvánításba, de vajjon az igaz szerelem fősvény-e megnyilatkozásában s a megnyilatkozás nem mindig kérdés? És úgy látott meg Eleonora, ugy, az ajkamhoz szorított papucsos. Első pillanatban gunyos mosoly jelent meg szája szögletén, de a néma alázatos szerelemtől meghatva, mosolya lassan bánatossá vált.

— Ime a papucs, asszonyom! — szóltam ekkor lábához borulva.

Felsőhajtott s tört hangon sutogta:

— Keljen föl Grenze s feledje el a böhöségét.

De mialatt beszélt, nem állta meg, hogy finom ujjait göndör szőke hajamba ne süllyesse. Hévvél csókoltam meg puha kis kezét s mikor forró könnyeim leperegtek rája, — elmondjam-e? — kedves fejét ellágyulva hajtotta vállamra.

— Ne szeressen Grenze, az Istenért, ne szeressen engem — mondta fojtott hangon — el lennék veszte! Nem, nem szabad szeretnie!

— De asszonyom, az én szerelmem az enyém! Az egyedüli kincsem s nem ártok vele senkinek, még önmagának sem.

Eleonora busan rázta a fejét, mindketten elhallgattunk. Hallgattuk a berekbe tévedt szellő susogását, a méhek zümmögését, a tücskök ciripelését, de talán leginkább a szívünk lázas dobogását.

Napokat adnék most cserébe azokról az

aldott, boldog, édes perceikért! Szerelmem rabul ejtette Eleonorát s mint a reszkető madárka, úgy huzódott meg karjaimba s az én forró, szomjas ajkam még csak haját sem merte illelni. Csak amikor fejét lassan felém fordítva kimondhatatlan gyöngédséggel nézett a szemembe, s szólni akart, zártam le ajkát az enyémemmel. Mily gyorsan muló egy röpké csók s az emléke mégis örökké él bennünk! Riadtan ki akart bontakozni karjaimból, de én annál szorosabban öleltem magamból.

— Miért ne szerethetnék angyalom? — kérdeztem szenvedélyesen.

E pillanatban a kis Janette hangja csendült föl a bokor mögött.

— Hogy miért nem szerethet? Miért? — mondta hirtelen eltasztva magától. Ime az Isten küldi meg kérdésére a választ.

S e szavakkal a felé szaladó kis lányát vonta a keblére.

Az égiek segítségére jöttek, győzött az anyai szeretet. A láthatáron alászálló nap végső sugarai Eleonora homlokán játszadoztak s nekem úgy rémlett, Rafael glóriás madonnája elevenedik meg a szemem előtt.

Eddig a vágy salakjától az én szerelmem sem volt tiszta. Eddig azt hittem, hogy ha a lélek fönn is jár az égben, a kar ölelni, az ajk csókolni akar. De a főnséges jelenet óta a lélekem, mint az oltárkép előtt, borult le előtte s az ajkam panaszszó nélkül zárult be.

Eleonorát nem tekintettem többé asszonynak. Esményi kép volt! Csak kevés festőnek s csak a kiválasztottaknak adatott, hogy a művészet legelőkeltebbjének ilyen alkotásában gyönyörködhesse. A költők bezománczhatják műveiket szerelmük poézisével. Én sokszor megkísérleltem megörökíteni e jelenetet, de mindig cserben hagytam a képességem. Az a magasztos érzés, amely olyankor elfogta a szívemet, a kezemet reszketővé teszi, a szememet elhomályosítja.

— Te lila papucs te! Ifjúságomnak egyetlen kincse, talizmána voltál, de jött az Erény lábára huzta és elvitte messze-messze tőlem! ... Grenze elfordította fejét, hogy feltörő könnyeit elrejtse barátja elől ...

Henry Houssaye.

— **Betörés egy postahivatalba.** Mint Titelről írják, ismeretlen tettesek az elmúlt éjjel a torontalszigeti postahivatalba betörték. Mivel a betörést észrevették, a betörők elmenekültek és menekülés közben a postahivatalba lövöldöztek. A csendőrség nyomozza a tetteseket.

A chrysantenum. Utazók és kutatók előtt, kik Japánban jártak, már régóta ismeretes, hogy ebben a virágban gazdag s az utóbbi időkben oly nagy hatalmi jelentőségű keleti szigetországban bámulatos nagyságu és számtalan fajú chrysantenumot tenyésztenek és kultiválnak. Az akkori híreket, mint minden mást, mely e csodálatos exotikus országból eredt, félig-meddig hitték csak el s csak kételkedve vettek tudomást róluk. 32 évvel ezelőtt angol kertészek pusztán csak azért mentek ki Japánba, hogy erről a csodavirágról közvetlen és biztos meggyőződést szerezzenek maguknak és a bámulattal párosult csodalkozással nézték azokat a rendkívüli formákat és színpompát, melyet ez a különben szerény kis kerti virág a japán kertészek művésze és szorgalma révén elért. Szorgalmasan tanulmányozták tehát azok életmódját és kultiválását s hazajövet egy egész sereg gyönyörű fajú chrysantenumot hoztak magukkal Európába. Több évi akklimatizálás és tenyészési kísérletek után a chrysantenum-tenyésztésben nemsokára utóérték magát Japánt is. Angliából a chrysantenum kultiválását átvitték Franciaországba és Északamerikába is és a meglepő eredmények révén a kertészek között valóságos verseny keletkezett a chrysantenum-tenyésztésben és rövid idő múlva ezt az új csodavirágot minden kertészettel foglalkozó országban már valóságos lelkesedéssel kultiválták. Nálunk Magyarországon Mühle Árpád temesvári kertésze volt az első, mely ezt a csodavirágot bámulatos nagyságu fejlesztette s mely először mutatta be a publikumnak faradozásainak ezt a szép eredményét. Mühle Árpád Angliában és Amerikában a legelismertebb tenyésztőknél tanulmányozta a chrysantenumnak, ennek a ma már annyira ünnepelelt téli virágnak a tenyésztését és néhány évi kísérletezés után végre sikerült neki ezt a csodavirágot a magyar klíma alatt is meghonosítania és ugyanazokat a bámulatos formákat elérnie, mint Anglia és Amerika. Az e téren szerzett tapasztalatait „A chrysantenum kultiválása” című művében gyűjtötte össze, mely saját kiadásában jelent meg s ára 2 korona és öszi katalógusa, melyet az érdeklődőknek ingyen és bérmentve küld meg, felsorolja azokat a leg szebb és legújabb fajokat, melyek az őszi hónapok alatt nyílnak és kerülnek szétküldésre.

— **Gyilkos kukoricatolvajok.** Jaszenován Misics Mita pusztai ör tetten ért két Orosz községi földmivest, amikor azok kukoricát loptak. Valóságos harc fejlődött ki a tolvajok és az ör között, végre úgy összeverték Misicset, hogy az haldoklik. A csendőrség a tetteseket elfogta.

Színház irodalom.

* **Varázskeringő.** Strauss Richardnak bájos operettejét tegnap is telt ház előtt játszották s a közönség, mely már néhányszor végignézte a darabot, a szép muzsika kedvéért szívesen nézte meg újból. A közönségnek ez az érdeklődése nem is veszett kárba, mert a szereplők minden igyekezetükkel azon voltak, hogy élvezetes színházi estében részesítsék a közönséget. A legtöbb tapsot tegnap is Peterdy Etus kapta, aki temperamentumos és enniavalóan kedves Franci volt, méltó partnere Barna Andornak, aki viszont Niki hadnagy szerepét töltötte be, egy kis indispozíció dacára, a nála megszokott precizitással. Csánádi Irma Heléna szerepében produkált elismerésre méltó alakítást, míg a többi szereplők, nevezetesen H. Serfőző Etel, Remete Géza, Virányi, Solymossy is nagyban hozzájárultak a tegnapi est sikeréhez. (A.)

* **Az Arany János-társaságból.** A temesvári Arany János-társaság a nyári szünidő után Szentkirály Jenő elnöklésével tegnap tartotta első zárt ülését, melyen az e havi nyilvános felolvasó ülést október hó 29-ikére tűzték ki és elhatározták, hogy november hónap második felében, két fővárosi vendég közreműködésével, irodalmi és művészeti estélyt rendeznek.

* **A mai előadás.** Ma este lesz a köznevelődési egyesület részéről megállapított színházi esték másodikika. Ma Géczy Istvánnak új darabja „A bálványimádók” kerül színre s az előadásnak különös érdekessége, hogy a mai este valóságos premiére-est lesz. A darab főbb szerepeit Halasi Béla, Virányi Sándor, B. Fehér Laura, Gőzon Béla, Peterdi Etelka, Solymosi Sándor, Halasi Mariska, Remete Géza, Haraszi Vilma, Barna

Andor, Kabos Gyula játsszák. — Felvonásközökben a katonazenekar hangversenyeznek a következő műsorral: Az első felvonás előtt. Thomas: a „Raymond” című operához. A II-ik felvonás előtt: Leoncavallo: Ábránd a „Bajjazzók” című operából. A III-ik felvonás előtt: Komzák: Pikáns lapok. Egyveleg.

TÁVIRATOK

A delegációk.

Budapest, okt. 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) A magyar delegáció plénuma Zichy Tivadar gróf elnöklésével ma délelőtt folytatta a tengerészeti költségvetés tárgyalását.

Ma először Szabó István szólalt fel, aki arról panaszkodott, hogy a haditengerészetnél Magyarország anyagi szolgáltatása ellenében semmit sem kapunk.

Utána Vinkovics Bózsó horvát delegátus beszélt, majd Okolicsányi László szólalt fel, aki a magyar iparnak a haditengerészeti szállításokban való nagyobb részvételét kívánta.

Ugron Gábor az ellen tiltakozik, hogy a horvátok a magyar tengerpartról úgy beszélnek, mintha az az övék volna.

Most a horvát delegátusok beszélnek megint. Az ülés folyik.

Az osztrák delegáció hadügyi albizottsága ma szintén tartott ülést, a melyen folytatták a hadügyi költségvetés tárgyalását.

Ujabb paktum.

Budapest, okt. 21. (A „Torontál” ered. távirata.) A Pesti Napló mai reggeli száma állítólag kitűnő forrásból szenzációs cikket közöl. A cikk szerint egyrészt a király, másrészt a függetlenségi és alkotmánypárt között újabb paktum létesült. Ebben a paktumban a két párt garanciát vállalt az iránt, hogy a véderőtörvény keretében az unjonclétszám felemeltesék és az erre szükséges költségek megadásának. Ezzel szemben a király eltekintene az általános titkos választói jogtól s csak korszerű választói reformot kíván. Azonkívül hozzájárulna bizonyos katonai engedményekhez. A nevezett forrás szerint ez irányban már hónapok óta folynak a tanácskozások, de a dolog csak most, a király budapesti tartózkodása alatt ért meg. Ez a paktum a néppárt meghallgatása nélkül történt volna meg és egyáltalán nem vonták be a pártot a tanácskozásokba.

Mint politikai körökben beszélnek, Andrássy Gyula gróf belügyminiszter ma délután, vagy holnap délelőtt külön kihallgatáson jelenik meg a királynál. Ezen a kihallgatáson, amelyet Andrássy maga kért, terjeszti a belügyminiszter a király elé előzetes szankcióra a választói reformot s ez a szankció ezuttal állítólag meg is fog történni. A választókerületek beosztásáról ezuttal még nincs szó s az erre vonatkozó törvényjavaslatot csak később terjeszti a kormány a képviselőház elé.

Károlyi Sándor szobrának leleplezése.

Budapest, okt. 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Ma délelőtt folyt le nagy ünnepélyességgel az országos magyar gazdasági egyesület néhai elnökének, Károlyi Sándor gróf szobrának a leleplezése. A leleplezésen nagyszámu közönség vett részt, köztük számos törvényhatóság és gazdasági testület küldöttsége. Az ünnepséget a budapesti polgári dalkör vezette be a Himnusz elneklésével, majd Desseffy Aurél, a szoborbizottság elnöke ünnepi beszédet mondott, a mire Darányi Ignác földmívelési miniszter válaszolt. Ezután Bárd Miklós ünnepi órájának elszavalása következett, majd a küldöttségek megkoszorúzták a szobrot s végül ismét a polgári dalkör elnekelte a Szózatot. Eelben 1 órákor a Gambrinusz-vendéglőben disztrakoma volt, a melyen

Darányi Ignác földmívelési miniszter hosszabb beszéddel felavatta a Károlyi-szobrot.

A miniszterelnök ebédje.

Budapest, okt. 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Wekerle Sándor miniszterelnök szombat délután ebédet ad a delegáció tagjainak a tiszteletére.

A külügyminiszter a függetlenségi pártban.

Budapest, okt. 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Aehrenthal báró közös külügyminiszter ma este Wekerle Sándor miniszterelnök kíséretében látogatást tesz a függetlenségi párt Erzsébet-körtüli helyiségében.

A balkáni események.

Budapest, okt. 21. (A „Torontál” ered. távirata.) Mai belgrádi jelentések szerint ma már a hangulat ott nyugodtabb. A magyar-osztrák követség erélyes közbelépésére a kormány az utcai tüntetések megállítására szigorubb intézkedéseket tett, úgy, hogy újabb nagyobbarányu zavargások nem voltak.

Budapest, okt. 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Párisi jelentések szerint Ausztria-Magyarország legközelebb a teremtett helyzet elismerése érdekében Törökországgal tárgyalásokat fog folytatni, mely tárgyalások Törökországra nézve nagy erkölcsi és anyagi haszonnal fog jární. Nyilvánvaló, hogy Törökországnak az ujonnan nyert Szandzsák-Novibazárra vonatkozólag a mindinkább vakmerőbbé váló szerb és montenegrói bandákkal szemben speciális védelmet kell nyújtani, mert ez a terület ugyszólván ki van szolgáltatva a szerb és montenegrói bandák betöréseinek. Miután Ausztria-Magyarországnak érdekében áll, hogy a szerbek és a montenegróiak ezen a területen ne egyesülhessenek, a valószínűség szerint monarchiánk a Szandzsák védelmét átveszi, az esetben pedig, ha azt megtámadná, a támadásokkal szembe szállni is kész. Más területen is alkalmas lesz Törökországnak tapasztalni, hogy Ausztria-Magyarország a legnagyobb jóakarattal van iránta, és hogy politikánk gondoskodik arról, hogy az új és még fiatal alkotmányos kormányzat ne kompromittáltassék és gyengítettessék.

Budapest, okt. 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Belgrádból sürgönyzik, hogy a szerb Dunagőzhajózási társaság a szolgálatában álló összes osztrák, vagy magyar alattvalókat el fogja bocsátani, illetve felmondja nekik a szolgálatot. A nagyszerb propaganda úgy Delmagyarországban, valamint a Szerémségben is részint nyíltan, részint titokban erős agitációt folytat s kísérletek történnek, hogy magukat a szerb anyanyelvű katonáinkat is a nagyszerb propaganda karjaiba vezessék. Ez a mozgalom a belgrádi konakból kiindulva Budapesten át részint az ausztriai szerbekhez, különösen azonban a Szerémség központjába vezet. Különös erőfeszítéssel egyelőre csak Magyarországon folvik ez az agitáció. Szerb agitátorok az utóbbi napokban Zimonyban tetek kísérleteket, hogy a szerbiai szabadesapatok számára ott legénységet toborozzanak s csak a zimonyi rendőrség ügyességének és örködésének köszönhető, hogy ezeknek a titkos manipulációknak gátat vetettek. Az egész agitációnak különben az a célja, hogy egy szerbiai háboru esetén az összes itt élő szerbeket ellenünk feltűzelje.

Határidő-üzet.

Budapest, okt. 21. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai fözsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre 1908.)	23.92
Buza (április 1909.)	24.20
Rozs (októberre 1908.)	19.76
Rozs (áprilisra 1909.)	20.28
Zab (októberre 1908.)	16.46
Zab (áprilisra 1909.)	17.10
Tengeri (októberre)	15.00

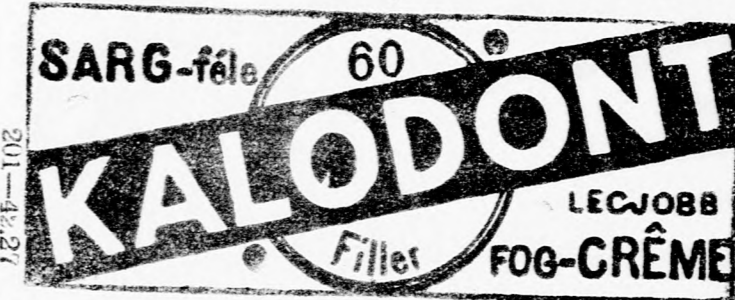
Közgazdaság.

□ A Delmagyarországi Mezőgazdák Szövetkezete tegnap tartotta meg első rendes közgyűlését Gyertyánffy László dr. elnökte alatt. A közgyűlésen az igazgatóság és felügyelő-bizottság javaslatát elfogadva, úgy határozott, hogy az évi tiszta nyereség 2837.36 korona összegben tartalékalap képzésére fordítassék. Mivel a szövetkezet megalakulásánál az igazgatósági elnöki szék betöltése függőben tartott, a közgyűlés egyhangu lelkesedéssel tette magáévá Gyertyánffy László dr. azon javaslatát, hogy a szövetkezet elnökévé a mezőgazdasági szövetkezeti mozgalomnak országos tekintélyű vezére, Hertelendy Ferenc, Temesvármegye és Temesvár szabad királyi város főispánja választassék meg. A sorsolás után megüresedett igazgatósági tagsági állásokra újból megválasztottak: Harsány Oszkár, Kastory Mihály és Gulácsy Dezső. A Temesmegyei Gazdasági Egyesület képviselőtében az igazgatóságba beválasztottak: báró Stojánovits György, az egyesület elnöke és Zathureczky Károly, az egyesület titkára. A felügyelő-bizottság tagjai újból megválasztottak: Balló Dezső, Csiky Gyula, dr. Niamesny Mihály és Weinberg Lipót. A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete igazgatóságába a szövetkezet részéről Hertelendy Ferenc delegáltott.

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Nyílttér.

(E rovat alatt közlöttekert nem vállal felelősséget a szerk.)

Bérllet 21. sz. VÁROSI SZÍNHÁZ. 24. előadás.

Ma, szerdán, 1908. évi október hó 21-én:

Bálványimádók.

Színmű 3 felvonásban. Irta: Géczy István.

Személyek:

Gróf Tarkói Endre	Halasi Béla
Gróf Tarkói Oszkár	Virányi Sándor
Bedóné	B. Fehér Laura
Inre, fia	Gózon Béla
Etelka, a leánya	Peterdi Etelka
Stammer György	Solymosi Sándor
Eszter, a leánya	Halasi Mariska
Szentmarjay Farkas	Remete Géza
Gemma, a felesége	Haraszi Vilma
Vass Domokos	Barna Andor
Mózes	Kabos Gyula
Johann	Csolnákosi Gy.
Plébános	Iván Sándor
Közjegyző	Marosi Henrik
Braun	Szabadkai Miklós
Krifer	Anday Karoly
Tárnámester	Telekán Valér

Holnap, Csütörtökön, 1908. október hó 22-én:

DENEVÉR.

KECSKEMÉTI rózsaburgonya,

azonkívül igen szép fehér és kék burgonya kapható

Özv. Guttman Jakabné és Fiainál.

Telefon 96. sz. Telefon 96. sz.

Téli eltevésre igen alkalmas.

952-3.1

HIRDETÉSEK

FELVÉTELNEK A

„TORONTÁL”

KIADÓHIVATALBAN.

Hadfy Döme nagybecskereki kir. közjegyzőtől.

54/1908. beadv. sz.

Hirdetmény.

Tudatom a közönséggel, hogy

közjegyzői irodámatfolyó évi november hó 1-ével Magyar-utca
8. szám alá helyezem át.

Nagybecskerek, 1908. évi október 19.

Hadfy Döme.

945-3.2

nagybecskereki kir. közjegyző.

**A „Torontáli helyi érdekű vasutak r. t.”
elsőbbségi kölcsön kötvényeinek
1908. évi október 5-én tartott
sorsolásnál kihuzott számok jegyzéke**

I darab a 10.000 korona.

15.065. szám.

22 darab a 2000 korona.

10.097, 10.105, 10.221, 10.244, 10.411, 10.417,
10.475, 10.598, 10.611, 10.625, 10.807, 11.091,
11.344, 11.590, 11.675, 11.826, 11.899, 11.940,
12.249, 12.401, 12.409, 12.495.

28 darab a 1000 korona.

5117, 5220, 5242, 5259, 5400, 547, 5502, 5682,
5770, 5793, 5794, 5811, 5829, 5850, 5872, 5882,
5963, 5967, 6040, 6149, 6216, 6621, 6730, 6905,
7623, 7722, 8167, 8231.

23 darab a 200 korona.

17, 34, 42, 45, 58, 104, 111, 115, 225, 239, 255,
388, 563, 717, 823, 897, 1368, 1620, 1623, 1771,
2891, 3081, 3264. 591-3.1

3656/1908. sz.

Melence község előljáróságától.

Hirdetmény.Melence község előljárósága részéről
ezennel közhírré tételik, hogy a község tu-
lajdonát képező**nagyvendéglő**berendezéssel együtt 2600 kor. kikiáltási
árban, valamint a melencei országos vásári
és hetipiaci helypénzbeszedési jog 800 kor.
kikiáltási árban 1909. évi január hó 1-től
számított 3 (három) egymásután következő
évre **f. évi nov. 12-ik napjának d. e. 9 órá-
jakor** Melence községében nyilvános ár-
verés útján bérbe fog adni.Közelebbi feltételek a jegyzői irodában
mindenkor a hivatalos órák alatt megte-
kinthetők.

Melence, 1908. évi október hó 17.

948-3.2

Előljáróság.

**Vonatok érkezése és indulása
Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekről.**

Érvényes 1908. október hó 1-től.

Érkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra:

Temesvár, Versecz, Zombolyáról: délelőtt 9 óra 28 p.
Panesováról: délután 5 óra 40 p.
Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 18 p.; délután 5 óra
50 perc.
Szegedről: (mótorokosi) d. e. 9 óra 47 perc.
Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 50 perc.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarra:

Zombolyáról, Verseczről, Alibánáról és Temesvárról: este
8 óra 05 perc.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon reggel
6 óra 30 perc.

Panesováról: reggel 8 óra 27 perc.
Zombolyáról: (keskenyvágányú vonal) reggel 8 óra 23 p.
este 7 óra 05 perc.

Csősztelekről: (keskenyvágányú vonal) délután 4 óra 29 p.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:

Panesovára: délelőtt 8 óra 10 p.; este 7 óra 5 p.
Szeged—Budapestre: d. e. 9 óra 50 p.; este 6 óra 46 p.
Szegedre: (mótorokosi) délután 1 óra 15 perc.
Nagykikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:

Zombolya, Temesvár, Versecz: délután 4 óra 35 p.
Temesvár, Versecz, Antalfalva—Panesova és Alibánra
reggel 3 óra 35 perc.

Zombolyára: (keskenyvágányú vonal) reggel 2 óra 31 p.
délután 5 óra 25 perc.
Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon d. e.
11 óra 38 perc.

Csősztelekre: (keskenyvágányú vonal) délelőtt 11 óra 55 p.
Módosról—Temesvárra: minden kedden, pénteken és vasár-
napon 2 óra 10 p. délután.

Temesvárról—Módosig: minden kedden, pénteken és vasár-
napon indul Temesvárról 11 óra délelőtt.

Módosról—Zombolyára: minden kedden, pénteken és vasár-
napon délután 2 órakor.

Zombolyáról—Módosra: minden kedden, pénteken és vasár-
napon délután 5 óra 30 perc.

Vendéglő-megnyitás.

Az Árpád-u. 638/15. sz. házban
levő vendéglő ujonnan át-
alakítva, mint

Vendéglő a Naphoz

018-x.1

megnyilt.

Mindenkor jó valódi borok
és egyéb italok, valamint
ételekről gondoskodva van.

2305/1908. sz.

Jarkovác község előljárósága.

Árverési hirdetmény.Alólirott község előljárósága ezennel
közhírré teszi, hogy Jarkovác község, mint
erkölcsi testület tulajdonát képező „Pesko-
vacska Vinogradi“ dűlőben fekvő**72 hold szántóföldjét**az 1909. gazdasági évre kukoricavetés alá
2 holdas parcellákban **f. évi okt. 27-én d. e.
9 órakor** a község házában készpénzfizetés
mellett haszonbérbe fogja adni.Közelebbi adatok a község jegyzői
irodában a hivatalos órákon betekinthe-
tők.

Jarkovác, 1908. évi október 19.

950-2.1

Községelőljáróság.

Schlesinger L.

nemzetközi házasságközvetítése

Berlin 18.

a kontinens legnagyobb intézete.

Allandóan **több száz** vagyonos

hölgy előjegyezve.

653-1042

2304/1908. sz.

Jarkovác község előljárósága.

Árverési hirdetmény.Alólirott község előljárósága ezennel
közhírré teszi, miszerint a Jarkovác köz-
ség, mint erkölcsi testület tulajdonát képező
„Pészak“ nevű dűlőben levő 108 (1600
□-öl kat.) hold**szántóját 2 holdas parcellákban.**majd pedig az u. n. „Két spicz“ szántó
darabot 1909. évi kukoricavetés alá azon-
nali készpénzfizetés mellett nyilvános ár-
verésen **f. évi okt. 27-én d. e. 9 órakor**
a község házában haszonbérbe fogja adni.A bér feltételek a községi jegyzői hi-
vatalban a hivatalos órákon belül betekint-
hetők. Zárt írásbeli ajánlatok is elfogad-
tatnak.

Jarkovác, 1908. évi október 19.

949-2.1

Községelőljáróság.

Az Árpád-utcai 637/15. sz.
házban több kisebb és nagyobb

lakás**azonnal kiadó.**Tudakozódní e lap kiadóhivatalá-
ban lehet.

766-x.27

BUZIÁSI PHÖNIX
ÁSVÁNYVÍZ

KITÜNŐ HATÁSÚ VESE- ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL
SZÉNSAVDUS, KELLEMES, SAVANYKÁS IZŰ, VASMENTESÍTETT
rendkívül üdítő asztali víz.

ÜDÍT GYÓGYIT! ORVOSILAG AJÁNLVÁ!

Ívgyógyimódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a veseme-
dence idült hurutjainál, húgykő- és fűvényképződésnél, a lég-
utak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatá-
sának bizonyult — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:

Muschong buzai gyógyfürdő igazgatósága Buziafürdőn.

Nagybecskereki főlerakat: **WEHNER JÓZSEF** ügyvédsége. Kapható
Schlesinger D. fűszerkereskedésében (a főpostával szemben), minden
fűszerüzletben, vendéglőben és kávéházban. 791-153.144

RÁMPÁS

dr. Brájjer Lajos
= szőlőjéből.

Kapható: =
Zápolya-utca I. sz.
(a házmesternél).

322-x.25

GYÁROSOKNAK, KERESKEDŐKNEK ÉS IPAROSOKNAK SAJÁT ÉRDEKÜK,

hogy gyártmányukat, áru- és iparcikkeiket mennél többet hirdessék. — A hirdetések 1900. évi
július hó 1-je óta bélyegmentesek és annyira olcsók, hogy aki nem hirdet, az maga ellen vét.

HIRDETÉSEK FELVÉTELTNEK A „TORONTÁL“ KIADÓHIVATALÁBAN.